

Karjääriõpe: Miks, kellele ja kuidas?

Jõgevamaa hariduskonverents
23.08.2022

Merit Luik
karjäärikooridnaator,
Tartu Tamme Gümnaasium
koolitaja, karjääricoach,
Next Move OÜ

**Mis on mõjutanud
minu
karjäärivalikuid?**

Mis mulle
tegelikult meeldib?

Kas saan
hakkama?

Mis on
mulle oluline?

Aga ma olen ju
mees/naine?

Aga sõbrad ?!

Kas jaksan
nii palju
pingutada?

Millised ametid
üldse olemas on?

Kas tööd ka leian?

Milles õppekava
koosneb?

Sisseastumis-
tingimused?

Aga palk?

Vanematel on
teised soovid...

Eluasemekulud?

**Millist elu tegelikult
elada soovin?!**

**Milline inimene
tahan olla?**

Eluvalikute raskus

- Kauem aega haridusüsteemis
- Rohkem otsuseid

- Kiiresti muutuv töömailm
- Tehnoloogia areng

Eluvalikute raskus

- Kauem aega haridusüsteemis
- Rohkem otsuseid

Otsuste tegemine

vs.

Eluoskuste treenimine

- Kiiresti muutuv töomailm
- Tehnoloogia areng

Hetkeiseis

Karjääriteenused Eestis, teel terviklahenduseni (Centar, 2020)

- Noorte (18-26a) hulgas vajadus karjääriteenuste järele väga kõrge (81-86%)
- Pooled noortest on viimase 2a jooksul kasutanud vähemalt ühte karjääriteenust
 - ettevõtete külastus või tööandjatega kohtumine (39%), individuaalne karjäärinõustamine või -info vahendamine (23%), grupis nõustamine või info vahendamine (15%)
- Osaletakse pigem kohustuslikel karjääriõppe üritustel
- Rahulolu üldhariduskooli karjääriõppe tegevustega madal
 - tugi vähene, info pealiskaudne või vananenud, individuaalne lähenemine puudub
- Koolide karjääriõppe tase ebaühtlane, palju sõltub konkreetsest töötajast
- Koolide karjääriõppe alaste tegevuste sagedus ja variatiivsus gümnaasiumites suurem kui põhikoolides
- Karjäärikindlus suurem valdkonna (75%) kui ameti (53%) osas

(Kriitilised mõjutegurid: kodune keel, elukoht, NEET)

Hetkeiseis

PISA 2018 (OECD, 2019)

- Ligi neljandik ei tea, kellena tahaksid töötada 30.a
- Neljandik ei ole kellegagi oma karjääriplaanidest rääkinud
- Kolmandikul karjäärivalikud kitsad (10 peamist ametit)
- Viiendikul on eriala- ja haridusvalikud väheses kooskõlas
- Alla poole kõrgete tulemustega noortest kaalub kõrghariduse omandamist
(Kriitilised mõjutegurid: sotsiaalmajanduslik taust, sugu)

Eluvälikute raskus

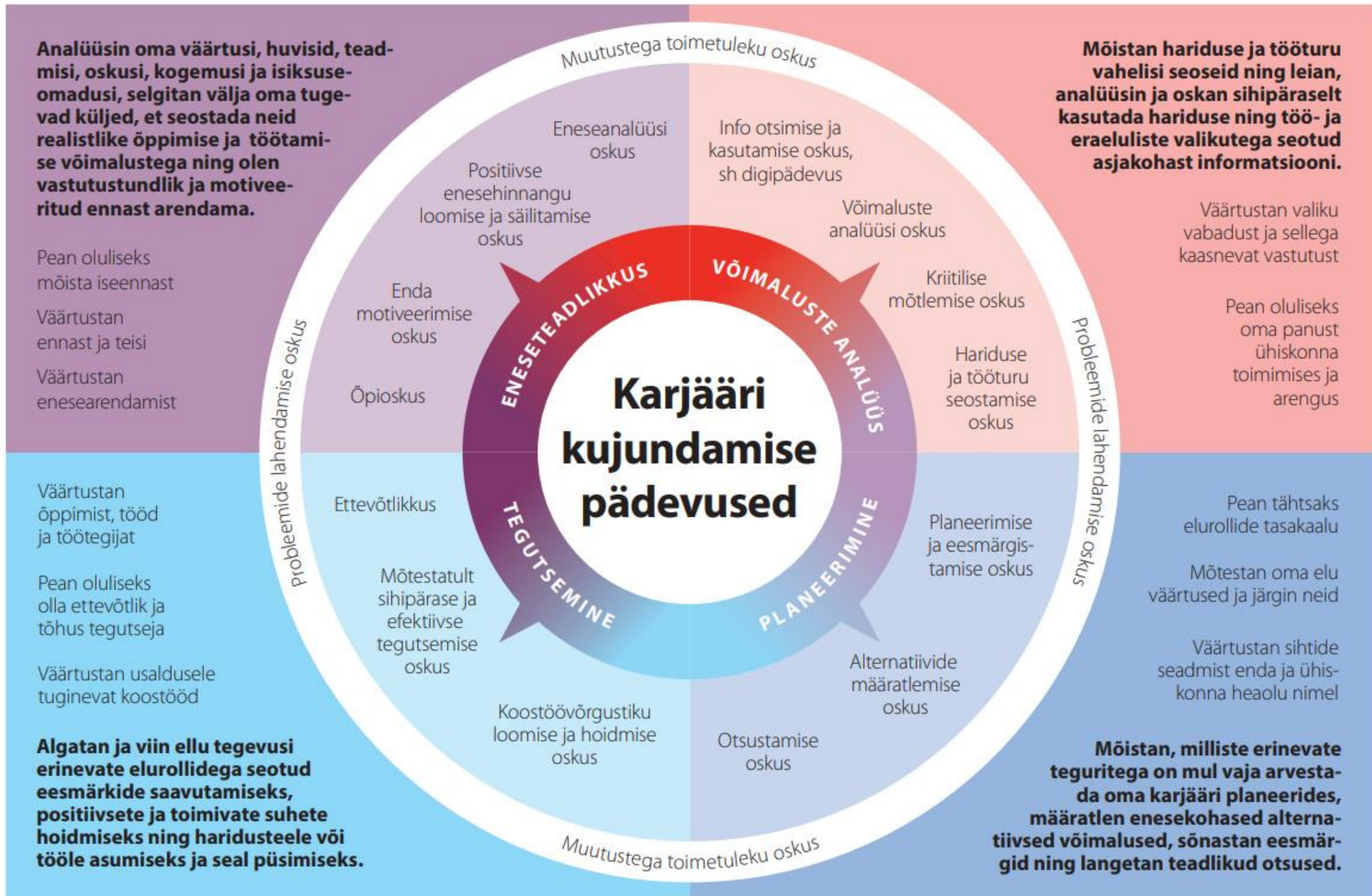

Eluoskuste treenimine

Karjääri kujundamise pädevused (Innove, 2017)

Eluoskused

- ... on üldpädevused, mida iga inimene kasutab oma elu ja karjääri kujundamisel (*Life Design*) kogu oma elu jooksul.
- Need aitavad koguda, analüüsida, sünteesida ja organiseerida enesekohast ning haridus- ja kutsealast infot, teha valikuid, otsustada ja korraldada üleminekuid ja oma karjääri teadlikult kavandada.
- Karjääri kujundamise pädevuste sihipärane arendamine loob isikule eeldused valmisolekuks juhtida oma elu, tehes eneseteadlikke ja vastutustundlikke valikuid

Karjääri kujundamise pädevused

ENESETEADLIKKUS

VÕIMALUSTE ANALÜÜS

TEGUTSEMINE

PLANEERIMINE

Analüüsin oma väärtusi, huvisid, teadmisi, oskusi, kogemusi ja isiksuseomadusi, selgitan välja oma tugevad küljed, et seostada neid realistlike õppimise ja töötamise võimalustega ning olen vastutustundlik ja motiveeritud ennast arendama.

Pean oluliseks mõista iseennast
 Väärtustan ennast ja teisi
 Väärtustan enesearendamist

Mõistan hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning leian, analüüsin ja oskan sihipäraselt kasutada hariduse ning töö- ja eraeluliste valikutega seotud asjakohast informatsiooni.

Väärtustan valiku vabadust ja sellega kaasnevat vastutust
 Pean oluliseks oma panust ühiskonna toimimises ja arengus

Väärtustan õppimist, tööd ja töötegitajat
 Pean oluliseks olla ettevõtlik ja tõhus tegutseja
 Väärtustan usaldusele tuginevat koostööd

Algatan ja viin ellu tegevusi erinevate elurollidega seotud eesmärkide saavutamiseks, positiivsete ja toimivate suhete hoidmiseks ning haridusteele või tööle asumiseks ja seal püsimiseks.

Mõistan, milliste erinevate teguritega on mul vaja arvestada oma karjääri planeerides, määratlen enesekohased alternatiivsed võimalused, sõnastan eesmärgid ning langetan teadlikud otsused.

Probleemide lahendamise oskus

Probleemide lahendamise oskus

Muutustega toimetuleku oskus

Muutustega toimetuleku oskus

Eneseanalüüsi oskus
 Positiivse enesehinnangu loomise ja säilitamise oskus
 Enda motiveerimise oskus
 Õpioskus

Info otsimise ja kasutamise oskus, sh digipädevus
 Võimaluste analüüsi oskus
 Kriitilise mõtlemise oskus
 Hariduse ja tööturu seostamise oskus

Ettevõtlikkus
 Mõtestatult sihipärase ja efektiivse tegutsemise oskus
 Koostöövõrgustiku loomise ja hoidmise oskus

Planeerimise ja eesmärgistamise oskus
 Alternatiivide määratlemise oskus
 Otsustamise oskus

Eluvälikute raskus

Kooli roll!

Eluoskuste treenimine

Kooli roll karjääri kujundamise toetamisel

Eluoskused

- Õppe- ja kasvatusesmärgid
- Üldpädevused
- Läbivad teemad "Elukestevõime ja karjääri planeerimine" ja "Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus"

- Aineõpe
- Teavitamine edasiõppimise võimalustest
- Karjääriteenuste kättesaadavuse tagamine
- (Arenguveestlus)

Kooli roll karjääri kujundamise toetamisel

Eluoskused

- Õppe- ja kasvatusesmärgid
- Üldpädevused
- Läbivad teemad "Elukestev õpe ja karjääri planeerimine" ja "Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus"

- Karjäärõpe (sh. karjääriõpetus)
- Karjääriinfo vahendamine
- Karjäärinõustamine

- Aineõpe
- Teavitamine edasiõppimise võimalustest
- Karjääriteenuste kättesaadavuse tagamine
- (Arenguveestlus)

Eluoskused

Kooli roll karjääri kujundamise toetamisel

- Õppe- ja kasvatusesmärgid
- Üldpädevused
- Läbivad teemad "Elukestev õpe ja karjääri planeerimine" ja "Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus"

- Aineõpe
- Teavitamine edasiõppimise võimalustest
- Karjääriteenuste kättesaadavuse tagamine
- (Arenguvestlus)

Õpilase arengu toetamiseks korraldatakse temaga koolis vähemalt üks kord õppeaasta jooksul arenguvestlus, mille põhjal lepitakse kokku edasises õppes ja **arengu eesmärkides**.

Kooli roll karjääri kujundamise toetamisel

Eluoskused

- Õppe- ja kasvatusesmärgid
- Üldpädevused
- Läbivad teemad "Elukestev
õpe ja karjääri planeerimine"
ja "Kodanikualgatus ja
ettevõtlikkus"
- Aineõpe
- Teavitamine edasiõppimise
võimalustest
- Karjääriteenuste
kättesaadavuse tagamine
- (Arenguveestlus)

*Millised on väljakutsed
selle realiseerimisel?*

Kooli roll karjääri kujundamise toetamisel

Eluoskused

Põhikool

Põhikoolil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgseteks isiksusteks, kes **suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus.**

Põhikool aitab õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning tagab valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis.

Gümnaasium

Gümnaasiumi ülesanne on **noore ettevalmistamine toimimiseks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärgede teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades**: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, **tööturul erinevates ametites ja rollides** ning oma ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava **kodanikuna**.

Nende ülesannete täitmiseks ja eesmärkide saavutamiseks keskendutakse:

- 1) **õpilaste iseseisvumisele, oma maailmapildi kujunemisele ja valmisolekule elus toime tulla;**
- 2) **adekvaatse enesehinnangu kujunemisele;**
- 3) **iseseisva õppimise ja koostööoskuste arendamisele;**
- 4) **edasise haridustee võimaluste tutvustamisele ja hindamisele;**
- 5) **kodanikuoskuste, -aktiivsuse ja -vastutuse väljakujunemisele.**

Üldpädevused

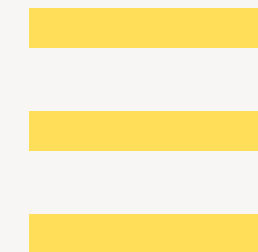
Eluoskused

- Kultuuri- ja väärtuspädevus
- Sotsiaalne ja kodanikupädevus
- Enesemääratluspädevus
- Õpipädevus
- Suhtluspädevus
- Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus
- Ettevõtlikkuspädevus
- Digipädevus

Next Move

JULGE SAMM TULEVIKKU

Karjääriõpe, mis toimib?

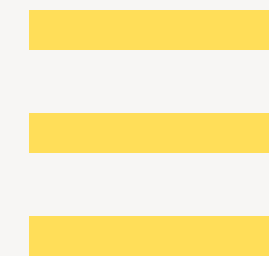

Eduindikaatorid (OECD, 2020)

- Karjääririkindlus
- Püüdlused, huvi liikuda kõrghariduse ning kõrgemat kvalifikatsiooni võimaldava hariduse suunas
- Soovitud ameti ja eeldatud haridustee vastavus
- Karjäärialased vestlused täiskasvanuga
- Erialaõppega seotud kogemused üldhariduse raames
- Kooli vahendatud töömaailma võimalustega tutvumine
- Osakoormusega töö
- Vabatahtlik töö

Miks need olulised?

- Kõrgem õpimotivatsioon ja paremad tulemused
- Kõrgema kvalifikatsiooni ja töötasuga töökoht täiskasvanuna
- Kõrgem üldine eluga rahulolu

Karjääriõpe, mis toimib (OECD, 2020)

Tulevikule mõtlemine

Tuleviku avastamine

Tuleviku kogemine

Lootus

Realistlikud ootused

Õpimotivatsioon

**Head tulemused
koolis ja tööelus**

Tulevikule mõtlemine

- Visioon, kindlus tulevikuplaanides
- Püüdlused, huvi karjääri kujundada
- Soovitud ameti ja eeldatud haridustee vastavus
- Koolis õpitav kui tuleviku jaoks vajalik

Tuleviku avastamine

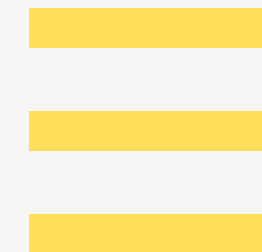
- Karjäärialased vestlused, sh õpetajaga
- Erialaga seotud õppesuuna ained
- Kooli vahendatud töömaailma võimalustega tutvumine

Tuleviku kogemine

- Osaajaga töötamine
- Praktika
- Vabatahtlik töö

Stabiilne, kõiki vanuseastmeid läbiv

Karjääriõpe, mis toimib (OECD, 2020)

Eneserefleksioon

Iga õpilase vajadusi arvestav

Personaalne märkamine ja tugi

Kogemuslik

Tulevikule mõtlemine

- Visioon, kindlus tulevikuplaanides
- Püüdlused, huvi karjääri kujundada
- Soovitud ameti ja eeldatud haridustee vastavus
- Koolis õpitav kui tuleviku jaoks vajalik

Tuleviku avastamine

- Karjäärialased vestlused, sh õpetajaga
- Erialaga seotud õppesuuna ained
- Kooli vahendatud töömaailma võimalustega tutvumine

Tuleviku kogemine

- Osaajaga töötamine
- Praktika
- Vabatahtlik töö

SÜSTEEMNE

Sildu ehitav

Aineõppega integreeritud

Lootus ja unistamine

Informeeritus

Stabiilne, kõiki vanuseastmeid läbiv

Aineõpetaja roll õpilaste karjääri kujundamisel (OECD, 2021)

Karjääriinfo allikas

- Oma kogemuse jagamine, näidete toomine
- Karjäärivestluste pidamine (ind./grupis)
- Enda ja oma võrgustiku kogemustega seotud haridus- ja kutseinfo jagamine (karjääriteed)
- Kontaktide vahendaja

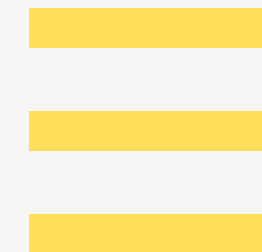

(Aine)valdkonna ekspert

- Ainevaldkonnaga seotud haridus- ja kutseinfo jagamine (karjääriteed)
- Õppekava kohandamine eluoskuste arendamiseks
- Praktiliste vaatlus- ja õpikogemuste loomine
- Ainetevaheliste seoste näitamine

Next Move
JULGE SAMM TULEVIKKU

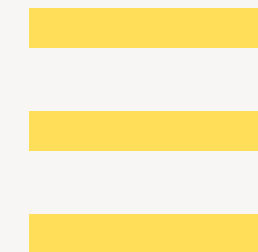

Koos on kergem

Kes on juba meie võrgustikus?

- Milliseid huvigruppe ja organisatsioone kaasame?
- Milliseid koostöövorme kasutame?

Koostöövormid

Vt. miks.ee

VALIKKURSUS

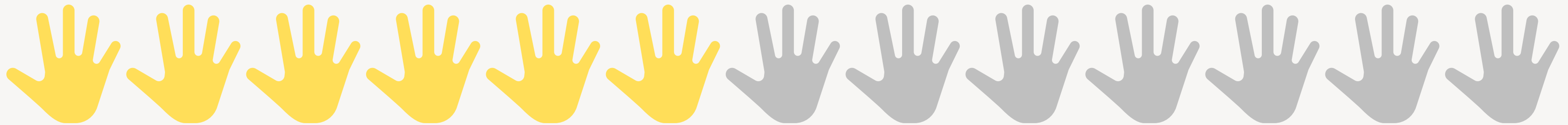
PRAKTIKUM

TÖÖVARJUTAMINE

TEEMAPÄEV

MALEV

KODANIKU-
TEADUSE
PROJEKT

ÕPPESUUND

LOOVTOÖ,
UPT

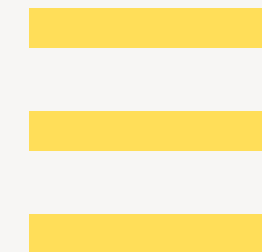
PRAKTIKA

ÕPPEKÄIK

LAAGER

HUVIRING

MIS VEEL?

Karjääriõpe Tartu Tamme Gümnaasiumis

Aine- ja suunaõpe, päevakava

- praktilised tegevused ja külalised ainetunnis
- suunaained ja praktikad
- UPT
- K5

Karjääritöö

- Karjääriõpetus 11.-12.kl
- Karjäärinõustamine (Töötukassa, kool)
- Eriformaadid
- Karjääriõppe ja õpilaste karjääri kujundamise pädevuste hindamine

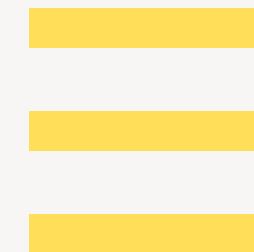

Tunniväline tegevus

- õpilastuutorite programm
- õpilaste kaasamine koolielu korraldamisse
- jpm.

TTG karjääritöö eriformaate

- K5 teemapäevad: nt. ettevõtluspäev, vilistlaslaat, emakeelepäev, avar pilk
- õppekäigid kõrgkoolides (Tartu, Tallinn, Viljandi)
- "Elav Raamatukogu" koostöös Tammelinna haruraamatukoguga alates 2010.a.
- TÜ akadeemiliste testi tutvustus
- Õppeasutuste ja muude organisatsioonide tutvustused

Muutuse loomine üks
samm korraga sihti silma
ees hoides

Me teeme juba paljut,
kuigi ise ei tea

Mõtestame ja
kommunikeerime

Õpilased kui
eksperdid ja
ressurss

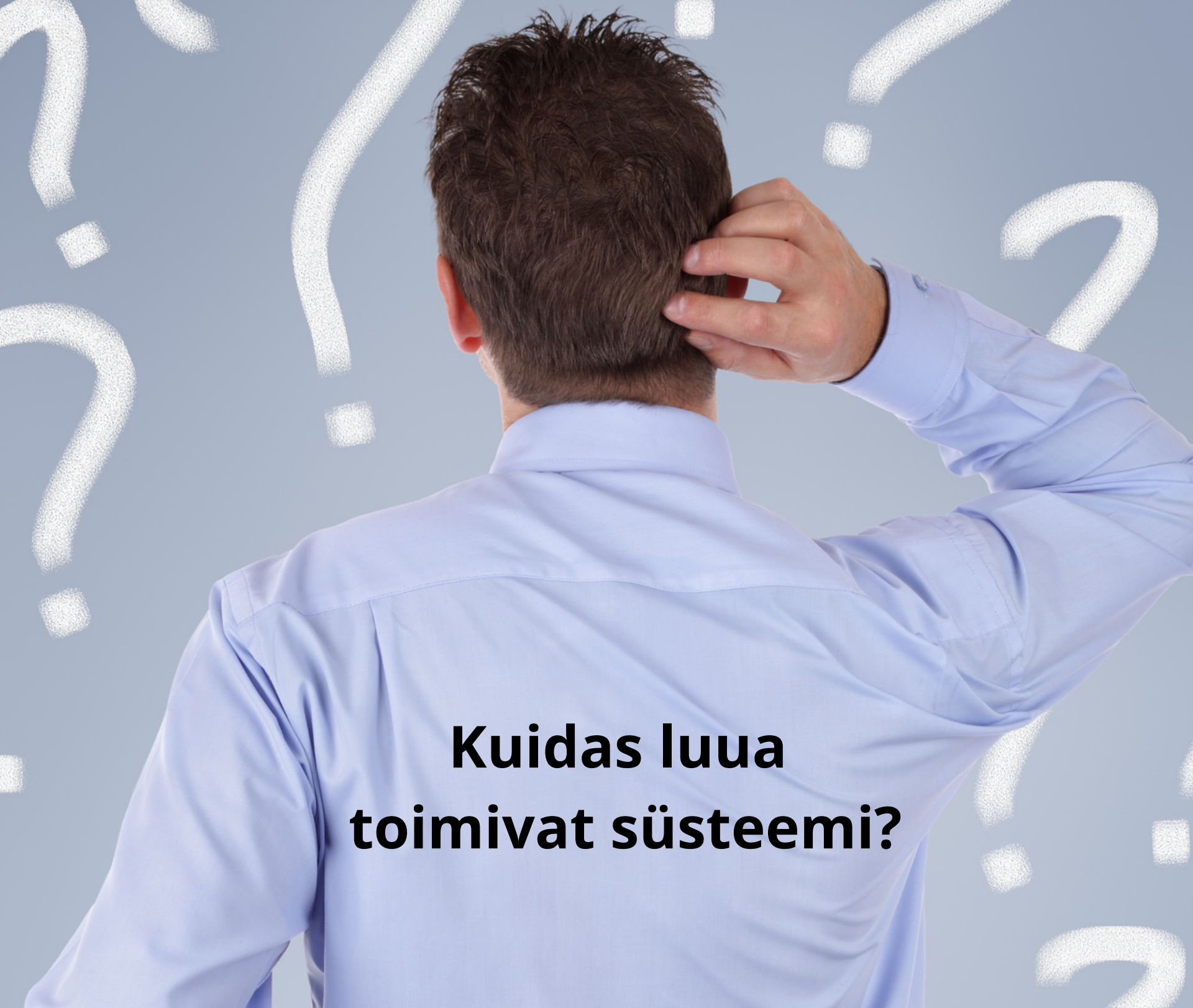
Vähemalt üks
karjäärispets majas

Teadlikkus annab
võimaluse luua

Koos on kergem

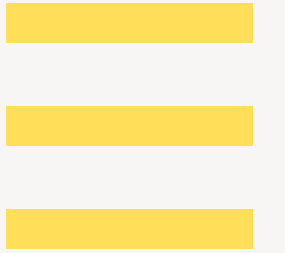
Teame, kuhu oleme
jõudnud

Muutuse loomine
üks samm korraga

**Kuidas luua
toimivat süsteemi?**

Enesetäiendamise võimalusi

- Karjääriõppe koolitusprogramm 20.09.2022-17.01.2023 (Edu ja Tegu, TÜ, TLÜ, TalTech)
- Õpetaja karjääri kujundamise pädevuste toetajana 9.11, 17.11 (Edu ja Tegu, TLÜ)
- Tõhus karjäärivestlus õpilasega 22.11 (Innowise)

Next Move

JULGE SAMM TULEVIKKU

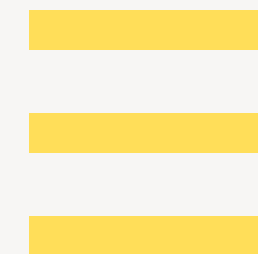
Olen jõu ja nõuga abiks:

Merit Luik

merit.luik@nextmove.ee

www.nextmove.ee

Kasutatud allikad

- Centar (2020). Karjääriteenused Eestis, teel terviklahenduseni
- Innove, Eesti Karjäärinõustajate ühing (2017). Karjääri kujundamise pädevuste mudel
- OECD (2021). Career conversations: Why it is important for students to talk about their futures in work with teachers, family and friends
- OECD (2020). Investing in Career Guidance
- OECD (2019). PISA 2018 Results. How school systems prepare students for their future